

Eines bàsiques

per acompanyar la

DIVERSITAT AFECTIVA, SEXUAL I DE GÈNERE

des de l'àmbit
educatiu

**CONSELL COMARCAL
DEL BAGES**

**Ajuntament
de Manresa**

Índex

1. Presentació	4
2. Marc normatiu	6
3. D'on venim?	9
3.1.De la norma a la transgressió.....	12
3.2.L'LGTBI-fòbia.....	14
4. Eduquem en igualtat i diversitat i prevenim l'LGTBI-fòbia	16
4.1.Prevenició de l'LGTBI-fòbia a l'aula: una responsabilitat compartida	16
4.2.Comencem per nosaltres: revisió personal i posicionament del professorat	18
4.2.1.Autoqüestionari: com acompanyes la joventut en la diversitat afectiva, sexual i de gènere?	18
4.3.Eines i estratègies per prevenir l'LGTBI-fòbia al centre educatiu	21
5. Indicacions per a la detecció i l'actuació davant l'LGTBI-fòbia	22
5.1. Fases d'actuació	23
5.2. Recomanacions generals.....	25
6. Glossari	26
7. Serveis i recursos	29
7.1.Serveis de referència en atenció i acompanyament LGTBI	29
7.2.Altres serveis	29
7.3.Recursos pedagògics i lectures recomanades	32
7.3.1.Recursos bibliogràfics i guies	32
7.3.2.Altres recursos.....	33
8. Referències bibliogràfiques	34

AUTORIA:

- **Meritxell Prat Santaularia** (Servei d'Atenció Integral LGBTI del Bages)
- **Maria Majà Vives i Júlia Pascual Bordas** (Servei d'Atenció Integral LGTBI de Manresa)
- **Revisió:** Miriam Aleman Calatayud
- **Revisió lingüística:** Centre de Normalització Lingüística Montserrat
- **Disseny:** Ariana Torras Monedero

1.

Presentació

Eines bàsiques per acompanyar la diversitat afectiva, sexual i de gènere des de l'àmbit educatiu és un document que neix de la col·laboració entre el **Servei d'Atenció Integral LGTBI del Consell Comarcal del Bages (SAI LGTBI Bages)** i el **Servei d'Atenció Integral LGTBI de l'Ajuntament de Manresa (SAI LGTBI Manresa)**.

Ambdós serveis, creats l'any 2018, oferim atenció, informació i assessorament de proximitat a persones LGTBI+, familiars i persones properes, ciutadania en general, entitats i professionals en tot allò relacionat amb la diversitat afectiva, sexual i de gènere. També impulsem accions, campanyes i programes en l'àmbit municipal i comarcal amb l'objectiu d'erradicar l'LGTBI-fòbia i promoure el respecte a la diversitat.

L'any 2024, el SAI LGTBI Bages i el SAI LGTBI Manresa vam posar en marxa un projecte adreçat específicament a l'àmbit educatiu, estructurat en tres fases:

1. Realització d'una enquesta al professorat dels centres de primària i secundària del Bages per detectar necessitats, demandes i realitats presents als centres.
2. Formació específica adreçada a professorat de secundària el juliol del 2025: "Eines per a l'abordatge de la diversitat afectiva, sexual i de gènere i prevenció de l'LGTBI-fòbia".
3. Elaboració d'aquest document com a recurs pedagògic i de suport.

El material que presentem vol ser una eina pràctica i accessible que ofereixi recursos útils i específics als equips docents per acompanyar la diversitat afectiva, sexual i de gènere als centres educatius de secundària de la comarca del Bages. Els objectius que plantegem són:

- * Oferir un marc bàsic per entendre la diversitat afectiva, sexual i de gènere.
- * Acompanyar el professorat en la tasca de crear entorns educatius segurs i acollidors per a tot l'alumnat.
- * Visibilitzar i conceptualitzar l'LGTBI-fòbia en totes les seves formes.
- * Facilitar eines i estratègies pràctiques per prevenir i abordar situacions d'LGTBI-fòbia dins els centres educatius.
- * Promoure entorns educatius segurs, inclusivament i lliures de discriminació.

Entendre Acompanyar
Facilitar Promoure Visibilitzar

Aquest document s'emmarca en el compromís ferm d'ambdós serveis impulsors per a la defensa dels **drets humans**, la igualtat i la llibertat de totes les persones. Apostem per una educació transformadora, que reconegui la diversitat com un valor i que garanteixi entorns educatius segurs, respectuosos i inclusivament per a tot l'alumnat i professorat, independentment de la identitat, expressió de gènere, orientació sexual o característiques sexuals.

El marc normatiu bàsic per tenir en compte en matèria de diversitat afectiva, sexual i de gènere en l'àmbit educatiu es basa fonamentalment en el respecte i la **garantia dels drets humans**, la promoció de la igualtat, la no-discriminació i la protecció contra qualsevol forma de violència i exclusió per raó d'orientació sexual, identitat, expressió de gènere o característiques sexuals.

A Catalunya i a l'Estat espanyol, diverses lleis i protocols estableixen els principis i les obligacions per assegurar entorns inclusius i respectuosos amb la diversitat:

- * **Llei 13/2025, de 29 de desembre, dels drets de les persones LGBTI i l'erradicació de l'LGBTI-fòbia** que substitueix la *Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Aquesta nova llei ofereix un marc més ampli i ambiciós per garantir els drets del col·lectiu i impulsa mesures per erradicar l'LGBTI-fòbia. A més, estableix el **deure d'intervenció** del personal de l'Administració pública davant una situació de risc o sospita de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat, expressió de gènere o característiques sexuals (article 19) i defineix un marc per promoure la igualtat efectiva i evitar la discriminació de les persones LGTBI en diversos àmbits, incloent-hi específicament l'àmbit educatiu (articles del 33 al 38).
- * **Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació**, que estableix els principis i regula les mesures i els procediments per garantir i fer efectius el dret a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, el respecte a la dignitat humana i la protecció davant qualsevol forma, acte o conducta de discriminació que es doni en l'àmbit territorial d'aplicació d'aquesta llei (en què un dels àmbits d'aplicació és l'educació, en l'article 10). La llei preveu diverses formes de discriminació, i una d'aquestes és per raó de sexe o gènere, orientació sexual o identitat sexual, i qualsevol forma d'LGBTI-fòbia o de misogínia.
- * **Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, modificada per la Llei 17/2020, de 22 de desembre**, que protegeix els drets de les dones transgènere i cisgènere davant situacions de violència masclista.
- * **Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI**, d'àmbit estatal, que en la secció cinquena legisla mesures específiques en l'àmbit de l'educació.
- * **Protocol d'actuació davant qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu**, del Departament d'Educació, per donar compliment a la Llei 11/2014, que dota els centres educatius d'eines per a la prevenció, detecció i intervenció davant situacions de violència en l'àmbit educatiu que afecten l'alumnat.
- * **Protocol per a l'atenció i acompanyament de l'alumnat transgènere als centres educatius**, del Departament d'Educació, per donar compliment a la Llei 11/2014, que té l'objectiu de garantir el lliure desenvolupament de l'alumnat transgènere als centres educatius i facilitar actuacions i mesures per la seva atenció i acompanyament.

* **Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació.** La inclusió escolar i la cohesió social són dos dels principis generals que inspiren el sistema educatiu de Catalunya, que se sustenten en el reconeixement internacional sobre el fet que l'educació inclusiva és un pilar fonamental per promoure la inclusió social de totes les persones en tots els àmbits de la vida, des de la infància fins a la vellesa.

* **La publicació del Decret 150/2017 desplega la Llei d'educació 12/2009** i té per objecte garantir que tots els centres educatius, sostinguts amb fons públics, dins l'àmbit de l'ensenyament no universitari, siguin inclusius.

PRINCIPIS

Parlar d'una escola per a tothom implica concretar els principis següents:

- El reconeixement de la diversitat com un fet universal.
- El sistema inclusiu com l'única mirada possible per donar resposta a tot l'alumnat.
- La personalització de l'aprenentatge perquè cada alumne pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats.
- L'equitat i la igualtat d'oportunitats com a dret de tot l'alumnat a rebre una educació integral i amb expectatives d'èxit.
- La participació i la corresponsabilitat per construir un projecte comú a partir del diàleg, la comunicació i el respecte.
- La formació del professorat per promocionar oportunitats de creixement col·lectiu i per desenvolupar projectes educatius compartits.

3.

D'on venim?

Per poder aprofundir sobre com treballar la diversitat afectiva, sexual i de gènere als centres educatius, primer farem una introducció a les categories que la formen, a la construcció social del gènere i a la importància de tenir una mirada interseccional per entendre les diverses formes d'opressió i privilegi que pot tenir o experimentar una persona.

Quan parlem de diversitat afectiva, sexual i de gènere, hem de tenir en compte les diferents categories que en formen part:

- **Sexe:** és la condició biològica que determina si una persona és mascle, femella o intersexual (entenen les persones intersexuals com aquelles que presenten la suficient diversitat en el desenvolupament sexual –DDS– i que no semblen encaixar completament amb la noció estàndard i binària de mascle-femella). Es determina segons la composició cromosòmica, els òrgans reproductors, els genitals interns i externs, les hormones i les característiques sexuals secundàries.
- **Identitat de gènere:** identificació d'una persona en relació amb si mateixa a l'hora de considerar-se home, dona o una altra opció que no es correspon amb les anteriors. El gènere pot coincidir amb el que s'assigna al néixer segons el sexe biològic (persones cisgènere) o pot no coincidir-hi (persones trans¹), i pot ser binari o no.

1. Trans* (amb asterisc) és un concepte paraigua que s'utilitza per referir-se a totes les identitats dins de l'espectre de les identitats de gènere. Aquest ús va ser suggerit per l'autor trans* Sam Killermann, que va utilitzar un símbol amb el llenguatge informàtic, en què un asterisc vol dir que s'ha de buscar el que s'ha escrit i qualsevol altra terminació possible de la paraula.

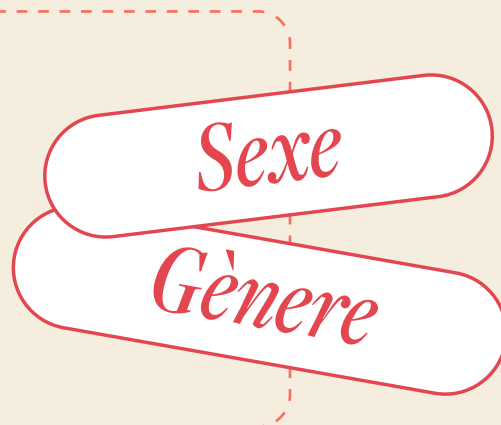
- **Expressió de gènere:** és la manera en què una persona expressa el seu gènere. A la nostra societat, es parteix dels estereotips masculins i femenins. Engloba la forma de vestir-se, de gesticular, el pentinat, l'ús de maquillatge, el comportament i rols de gènere, etc.
- **Orientació o preferència sexual:** atracció emocional, romàntica i/o sexual cap a persones. Aquesta orientació pot anar cap a persones de gènere diferent del nostre (heterosexual, bisexual, pansexual), cap a persones del mateix gènere que el nostre (gai, lesbiana, bisexual, pansexual) o podem no tenir-ne (persones asexuals, aromàntiques).
- **Característiques sexuals:** les característiques físiques de cada persona relacionades amb l'anatomia sexual, els òrgans reproductors, els patrons hormonal, els patrons cromosòmics i altres característiques sexuals secundàries que es desenvolupen durant la pubertat.

Aquest conjunt de categories fan referència al sistema sexe-gènere.

El **gènere** és la construcció social i cultural del que es considera ser home i ser dona en un context temporal i sociocultural concret. És un concepte dinàmic i canviant. Així doncs, ser home o ser dona en un territori o en una època concreta no és el mateix que ser-ho en altres llocs o espais temporals.

El sistema sexe-gènere fa referència a com s'assignen les pautes de comportament i els rols socials a les persones en funció del sexe. És un sistema acceptat i normalitzat que assumeix que el sexe de les persones es correspon amb la identitat i l'expressió de gènere assignades (mascle-home-masculí, femella-dona-femenina) i pressuposa, també, un desig sexual heterosexual. És un sistema totalment binari, en el qual només pots ser una de les dues opcions i l'una es construeix en oposició a l'altra. A més, és un sistema jeràrquic, en què tot el que fa referència a l'home i a la masculinitat pren un valor superior a la dona i a la feminitat, cosa que genera privilegis en unes persones i opressió i discriminació en les altres. És el sistema en què es basen l'LGTBI-fòbia i el masclisme.

El sistema sexe-gènere fa referència a com s'assignen les pautes de comportament i els rols socials a les persones en funció del sexe.

Totes aquestes normes socials referents al gènere s'adquireixen des de la primera infància a través del **procés de socialització**. La família, la cultura, l'escola, el llenguatge, els missatges que rebem o els mitjans de comunicació són un entramat que porta a assumir els rols que la societat adjudica a cadascun dels sexes. La naturalització de la norma fa que aquesta es reproduïxi inconscientment. Cal que cada persona faci una revisió personal per tal de veure d'on parteix, per no continuar reproduint la norma (entenen com a norma allò considerat dins els cànons socialment establerts i que genera relacions de poder i privilegis).

És obvi que la realitat és molt més diversa del que es vol imposar socialment i que aquest binarisme és exclouent i limitant. Aquest sistema exclou i discrimina totes aquelles persones amb dissidències afectives i de gènere: persones que surten de l'esquema socialment establert i que viuen experiències fora d'aquests marcs binaris fixos (persones que s'identifiquen amb el col·lectiu LGTBIQ+).

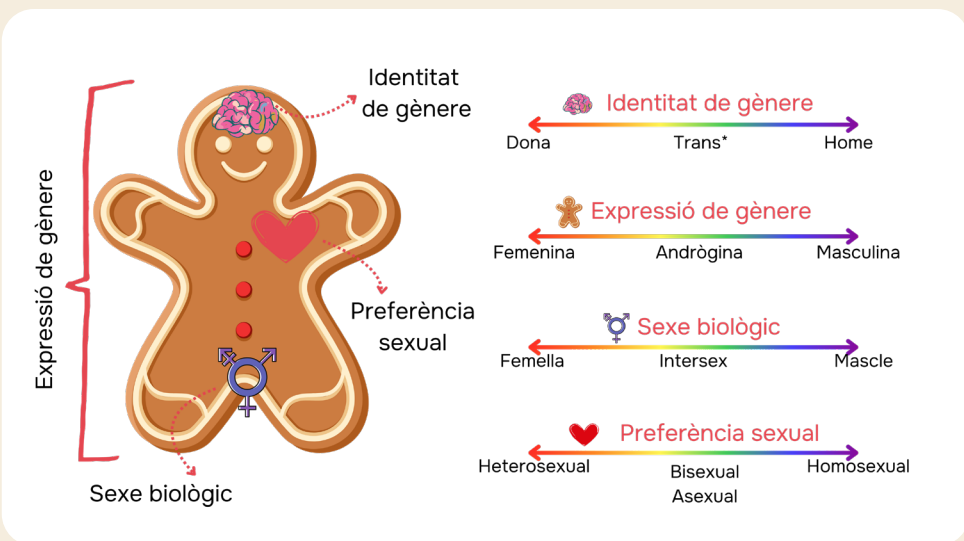
A més, el gènere no actua de forma aïllada, sinó que interactua amb altres eixos d'opressió o privilegi, com ara el racisme, la classe social, el capacitisme, l'origen, la corporalitat..., i genera formes d'opressió múltiples. Així doncs, és imprescindible treballar des d'una **mirada interseccional** per identificar com hi ha diversos factors que poden influir en l'experiència de cada persona. Això ajuda a tenir una mirada holística en la qual es poden identificar desigualtats que no serien evidents si només es considera un factor en concret.

Treballar l'eix LGTBI+ sense incorporar-hi la resta d'eixos no només limita la comprensió del problema, sinó que pot invisibilitzar experiències de l'alumnat que es troba travessat per diverses opressions, com ara el racisme o el classisme. Si la intervenció educativa se centra exclusivament en un eix d'opressió obviant-ne els altres, per exemple, treballar la prevenció de l'LGTBI-fòbia obviant el masclisme o el capacitisme, es corre el risc de simplificar les realitats de l'alumnat, que poden ser molt més complexes. Per això és important abordar la transfòbia, la bifòbia i l'homofòbia, entre d'altres, considerant altres opressions que poden ser presents a l'aula. També és important reconèixer que, a vegades, els nostres propis imaginaris o prejudicis sobre determinats col·lectius poden condicionar la intervenció educativa i portar-nos a pensar que alguns temes "no es poden" o "no té sentit" abordar-los segons el context cultural del grup. Aquestes percepcions poden acabar generant inacció, sovint per por de fer-ho malament, i deixar sense resposta necessitats reals de l'alumnat. Per això, quan es treballa un eix concret —com el gènere, la raça o la classe— cal connectar-lo amb els altres i revisar les pròpies creences per evitar perpetuar estereotips. Oferir exemples i activitats diversos permet que tot l'alumnat s'hi pugui sentir identificat i reconegut i contribueix a crear espais més segurs i equitatius perquè la diversitat sigui entesa com un valor i no com una excepció. A més, promou una educació més inclusiva, crítica i transformadora.

Així doncs, la diversitat no és una característica de persones diferents, sinó que és quelcom inherent a l'ésser humà. El binarisme de gènere i l'heteronormativitat operen com a opressors que limiten aquesta diversitat. La visió rígida i reduccionista que tenim del gènere i de la sexualitat dificulten les vivències de totes les persones i, en especial, de les persones amb dissidències de gènere i sexuals.

3.1. DE LA NORMA A LA TRANSGRESSIÓ

Un cop tenim una idea de les categories per tenir en compte a l'hora de treballar la diversitat afectiva, sexual i de gènere, de com opera el sistema sexe-gènere a la nostra societat i de la importància de treballar amb una mirada interseccional, el dibuix següent ens permet identificar les categories anomenades anteriorment. A partir d'aquí, podem observar com es plasmen els diferents conceptes en una línia contínua en què, a cada extrem, tenim el binarisme esmentat anteriorment i, entremig, noves oportunitats d'exploració i identificació.

Font: creació pròpia inspirada en el model de la galeta de gingebre de Sam Killermann (The Genderbread Person by Sam Killermann).

Identitat de gènere

Sexe biològic

Expressió de gènere

Preferència sexual

Aquestes categories no són estanques i poden anar canviant. Cal tenir en compte que l'exploració del gènere fa que estigui en constant evolució i la terminologia variï o en sorgeixi de nova.

Les categories a les quals fem referència no estan relacionades entre si i tota relació lògica que es trobi serà partint dels propis prejudicis i la norma social vinculada al sistema sexe-gènere (exemples: noia amb expressió de gènere masculina a qui s'identifica directament com a lesbiana, home amb expressió de gènere femenina a qui s'associa com a persona trans*, etc.). Així doncs, no podem interpretar ni posar nom a les identitats i orientacions de les altres persones. Només la mateixa persona pot determinar qui és i per qui se sent atreta.

L'estructuralitat de la nostra societat promou que el gènere eduqui en la diferència binària, cosa que estableix relacions de poder desiguals, perpetua estereotips i legitima l'opressió envers aquelles persones amb identitats no normatives. Aquestes persones es veuen exposades a diverses formes de discriminació i violència, com ara invisibilització, incomprensió, exclusió, ridiculització o agressions físiques. És essencial prestar atenció a totes les formes de discriminació, fins i tot les més subtils, ja que són aquestes les que sustenten les violències més **explícites**. En el pròxim apartat, es detallen les formes d'LGTBI-fòbia previstes a la Llei 13/2025, de 29 de desembre, dels drets de les persones LGBTI i l'erradicació de l'LGTBI-fòbia.

3.2. L'LGTTBI-FÒBIA

L'LGTTBI-fòbia és la **discriminació** contra les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere, intersexuals, asexuals i altres dissidències sexuals i/o de gènere. Tal com defineix la Llei catalana 13/2025, hi ha diferents tipus de discriminació, algunes de més visibles i altres de menys perceptibles. Cal conèixer-les per detectar-les i poder fer-hi front. Les diferents formes de discriminació LGTTBI-fòbica que descriu l'article 5 de la Llei són:

DISCRIMINACIÓ	DEFINICIÓ	EXEMPLE
Discriminació directa	Situació en què es troba una persona que és, ha estat o pot ésser tractada, per raó d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere o característiques sexuals, d'una manera menys favorable que una altra en una situació anàloga.	Burles, cops, empentes, amenaces, negar-se a tractar una persona pel seu nom sentit, excloure-la de grups o no escollir-la per treballar en grup, no voler compartir-hi espais, etc.
Discriminació indirecta	Situació en què una disposició, un criteri, una interpretació o una pràctica pretensament neutres poden ocasionar en lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals un desavantatge particular respecte de persones que no ho són.	No incloure l'opció de gènere no binari en formularis, parlar només de pràctiques heterosexuales en classes en què es treballa la sexualitat, etc.
Discriminació per associació	Situació en què una persona és objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere o característiques sexuals com a conseqüència de la seva relació amb una persona o un grup LGTTBI.	Discriminació que rep una persona cisheterosexual per relacionar-se amb persones del col·lectiu LGTTBI+.
Discriminació per error	Situació en què una persona o un grup de persones són objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere o característiques sexuals com a conseqüència d'una apreciació errònia.	Discriminació que pot rebre un noi heterosexual amb expressió de gènere femenina per creure erròniament que és gai, persona assetjada per compartir contingut LGTTBI+ a xarxes socials, etc.
Discriminació interseccional	Es produeix quan la pertinença al col·lectiu LGTTBI concorre o interactua amb altres motius de discriminació, la qual cosa constitueix una forma agreujada de discriminació que incrementa la vulnerabilitat de la víctima i, per tant, requereix una actuació institucional reforçada.	Persona que és discriminada per ser noia, racialitzada i amb una expressió de gènere no normativa; persona amb autisme que es qüestionada per identificar-se com a persona no binària, etc.

DISCRIMINACIÓ	DEFINICIÓ	EXEMPLE
Ordre de discriminar	Qualsevol instrucció que impliqui la discriminació, directa o indirecta, per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere, l'expressió de gènere o les característiques sexuals.	Centre educatiu que no permet tractar les persones trans* amb el nom sentit en la documentació interna; centre educatiu que no permet treballar la diversitat afectiva, sexual i de gènere amb l'alumnat, etc.
Represàlia discriminatòria	Tracte advers o efecte negatiu que es produeix contra una persona com a conseqüència de la presentació d'una queixa, una reclamació, una denúncia, una demanda o un recurs, de qualsevol tipus, destinat a evitar, disminuir o denunciar la discriminació o l'assetjament a què és sotmesa o ha estat sotmesa.	Discriminar persones que s'han posicionat en una situació d'LGTTBI-fòbia, excloure o donar tasques no adequades a una persona que ha denunciat una situació d'homofòbia dins el centre escolar, etc.
Victimització secundària	Maltractament addicional exercit contra lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals que es troben en algun dels supòsits de discriminació, assetjament o represàlia com a conseqüència directa o indirecta dels déficits de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables, i també per les actuacions d'altres agents implicats.	Noia lesbiana que denuncia un cas d'assetjament i és qüestionada pel professorat, fer explicar repetidament una situació d'LGTTBI-fòbia a diferents professionals, etc.

Per aprofundir més en les discriminacions LGTTBI-fòbiques i les formes de violència LGTTBI-fòbica, es poden consultar els articles 5 i 6 de la Llei 13/2025.

Eduquem en igualtat i diversitat i prevenim l'LGTBI-fòbia

4.1. PREVENCIÓ DE L'LGTBI-FÒBIA A L'AULA: UNA RESPONSABILITAT COMPARTIDA

Quan parlem d'educació en igualtat i diversitat en relació amb el centre educatiu, ens referim a un espectre molt ampli en el qual entren múltiples diversitats i interseccions que defineixen cadascuna de les persones que ocupen aquell espai. Tot i això, en aquest apartat ens centrarem en aquell espectre relacionat amb la diversitat afectiva, sexual i d'identitat i expressió de gènere. Des d'aquesta perspectiva, cal educar buscant una mirada crítica sobre les normes de sexe i gènere socialment establertes, basades en l'exclusió de la diferència. Interioritzar que la diferència és habitual i ens enriqueix ens portarà a tractar l'alumnat de manera igualitària i equitativa.

Crear un espai de seguretat i confiança en el qual l'alumnat pugui expressar-se lliurement sense por de rectificacions, judicis, burles i/o comentaris assegurarà que, tant de forma individual com en grup, s'avanci cap a una educació en la qual la mirada social no indueixi a assenyalar qualsevol persona que expressi una orientació afectivosexual, identitat, expressió de gènere i/o carac-

Crear un espai de seguretat i confiança en el qual l'alumnat pugui expressar-se lliurement

terístiques sexuals que no s'ajusta a la norma establerta. Treballar des d'una perspectiva sobre la diversitat i la igualtat ens dona l'oportunitat de créixer com a professionals i persones, així com de col·laborar en la creació d'una societat en la qual totes les persones gaudeixin dels drets humans.

Quan eduquem en igualtat i diversitat, promovem el respecte i prevenim les situacions de discriminació. Per poder portar a terme una tasca preventiva davant de situacions de discriminació LGTBI-fòbica als centres educatius, és fonamental treballar per garantir entorns segurs, respectuosos i inclusius per a tot l'alumnat i professorat. A les aules de secundària, on sovint es construeixen i es posen a prova les identitats perso-

nals, és especialment important que el professorat assumeixi un paper actiu en la promoció de la diversitat afectiva, sexual i de gènere.

Aquest procés comença per una revisió personal dels propis valors, creences i estereotips en relació amb el gènere i la diversitat sexual.

Aquest procés comença per una revisió personal dels propis valors, creences i estereotips en relació amb el gènere i la diversitat sexual. Reconèixer com poden influir aquests biaixos la pràctica docent és clau per oferir una educació realment equitativa. A més, el professorat ha d'estar preparat per detectar situacions de discriminació, abordar-les adequadament i treballar proactivament per construir una cultura de respecte i reconeixement de totes les identitats i diversitats sexuals.

La promoció d'entorns segurs també implica reconèixer i visibilitzar la

diversitat afectiva, sexual i de gènere existent dins del mateix professorat. Comptar amb docents que puguin mostrar-se de manera autèntica contribueix a generar referents positius i diversos, que amplien l'imaginari de l'alumnat i reforcen missatges de respecte i inclusió. Tanmateix, aquesta visibilitat només és possible quan el centre garanteix un clima de confiança en què cap professional temi ser jutjat, qüestionat o discriminat. És responsabilitat compartida de tots els membres del claustre crear i sostenir espais segurs –tant a les aules com als espais de treball intern– que permetin que la diversitat pugui emergir sense risc. D'aquesta manera, no només s'enriqueix la comunitat educativa, sinó que es reforça el compromís amb una educació que celebra totes les identitats i contribueix a prevenir qualsevol forma d'LGTBI-fòbia.

En aquest apartat, oferirem orientacions i recursos pràctics per ajudar els equips docents dels centres educatius de secundària a avançar en aquesta línia, fomentant espais educatius lliures de violències i basats en la convivència, la diversitat i la igualtat de drets.

Recursos pràctics

Orientacions

Espais lliures

4.2. COMENCEM PER NOSALTRES: REVISIÓ PERSONAL I POSICIONAMENT DEL PROFESSORAT

La prevenció de l'LGTTBI-fòbia no pot reduir-se únicament a activitats puntuals per a l'alumnat. Comença amb una mirada cap endins, amb la presa de consciència del rol que el professorat té com a agent educador i model de referència. A continuació proposem alguns punts per iniciar aquest procés:

Autoqüestionament crític

- Quines idees, creences o prejudicis tinc (encara que sigui de forma inconscient) sobre les persones LGTTBI+?
- Com gestiono el llenguatge en relació amb el gènere i l'orientació sexual? Utilitzo llenguatge inclussiu?
- Em sento còmode parlant d'identitats de gènere o orientacions sexuals diverses a classe?
- He reaccionat davant comentaris o actituds LGTTBI-fòbiques? Per què sí o per què no?

Formació i informació

- Actualitzar-nos és essencial. És important conèixer conceptes clau com *cisheteronormativitat*, *identitats no binàries* i *visibilitat*, entre d'altres.
- Participar en formacions i espais de reflexió conjunta dins el centre.

Posicionament actiu

- La neutralitat davant la discriminació no és neutralitat, és compliç. Cal posicionar-se de manera explícita a favor del respecte i la diversitat afectiva, sexual i de gènere.

4.2.1. Autoqüestionari: com acompanyes la joventut en la diversitat afectiva, sexual i de gènere?

Aquest qüestionari et convida a reflexionar sobre la teva preparació i actitud com a professional davant la diversitat LGTTBI+. Et pot ajudar a identificar fortaleces i aspectes que pots millorar per generar espais més segurs, respectuosos i sensibles a la diversitat per a totes les persones joves, i et pot ajudar també a incorporar una perspectiva interseccional, per tal de reconèixer que les experiències de discriminació o privilegi no es donen mai per una sola característica, sinó per la combinació de diferents eixos com el gènere, l'orientació sexual, l'origen cultural, la diversitat funcional, la classe social o la religió. Això no significa fer una suma d'opressions com si fossin factors que s'acumulen, sinó entendre com interactuen i es modelen mútuament en cada context. Aquesta mirada ens permet entendre millor tant la realitat de l'alumnat com la del professorat, i adaptar les pràctiques educatives perquè responguin a les necessitats de totes les persones,

especialment de les que poden trobar-se en situacions de vulnerabilitat més elevada. Treballar des de la interseccionalitat ens ajuda a llegir la realitat amb totes les seves complexitats. Això és especialment útil en l'àmbit educatiu, ja que ens permet veure coses que sovint queden invisibilitzades quan només ens fixem en un sol eix d'opressió.

Aquest qüestionari no és una prova ni un examen, sinó una eina d'autoreflexió. Et pot servir per:

- Identificar àrees en què et sents fort/a i amb eines.
- Detectar punts de millora i possibles inseguretats.
- Obrir espais de formació o consulta de recursos.
- Conversar amb el teu equip o referents per acompanyar millor el jovent en les seves necessitats, febleses i/o fortaleces.

INSTRUCCIONS

Llegeix cada afirmació i marca si hi estàs d'acord (sí) o en desacord (no). Al final, suma la puntuació:

		SÍ	NO
1.	Em sento preparat/ada per abordar temes de diversitat afectiva, sexual i de gènere a l'aula o en intervencions amb joves.	☐	☐
2.	Parlo obertament de temes LGTTBI+ sense por de conflictes o reaccions negatives perquè em sento capaç d'afrontar-los.	☐	☐
3.	Tinc coneixement sobre conceptes com <i>identitat de gènere</i> , <i>orientació sexual</i> , <i>asexualitat</i> o <i>intersexualitat</i> .	☐	☐
4.	Sé com actuar si una persona jove experimenta discriminació per raó de gènere i/o orientació.	☐	☐
5.	Soc capaç d'identificar i/o corregir actituds LGTTBI-fòbiques entre l'alumnat o l'equip educatiu.	☐	☐
6.	Facilito espais en què les persones joves puguin expressar la seva identitat i sexualitat amb llibertat.	☐	☐
7.	Utilitzo llenguatge inclussiu i adaptat a la diversitat en la meva comunicació.	☐	☐
8.	He pensat o he sentit comentaris com "això és només una fase" o "són modes", i hi he sabut respondre.	☐	☐
9.	Estic familiaritzat/ada amb els recursos locals per acompanyar joves LGTTBI+.	☐	☐
10.	Em costa identificar referents LGTTBI+ positius per treballar amb joves.	☐	☐
11.	He rebut formació específica en diversitat sexual, afectiva i de gènere.	☐	☐

12.	Crec que és important visibilitzar la diversitat afectiva i de gènere en el dia a dia al centre educatiu.	☐	☐
13.	Defenso el respecte i la no-discriminació, fins i tot en situacions que poden generar conflicte.	☐	☐
14.	M'he qüestionat els propis biaixos o desconeixements respecte a la diversitat LGTBI+.	☐	☐
15.	Incluc continguts que trenquen amb l'heteronormativitat o la cisheteronorma a les meves activitats.	☐	☐
16.	Em sento còmode/còmoda parlant de gènere o orientació amb joves o famílies.	☐	☐
17.	Conec els protocols del meu centre en casos de discriminació LGTBI-fòbica.	☐	☐
18.	Sé on dirigir una persona jove si necessita suport pel que fa a la seva identitat o orientació.	☐	☐
19.	En el meu entorn laboral es promou activament la inclusió LGTBI+.	☐	☐
20.	Sabria acompanyar una persona jove trans* en el seu procés d'afirmació de gènere.	☐	☐

RESULTATS

Com calcular el resultat:

Per cada resposta "Sí", suma **1 punt**.

Per cada resposta "No", són **0 punts**.

Puntuació total:

_____

INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS

De 14 a 20 punts. Alta preparació i compromís.

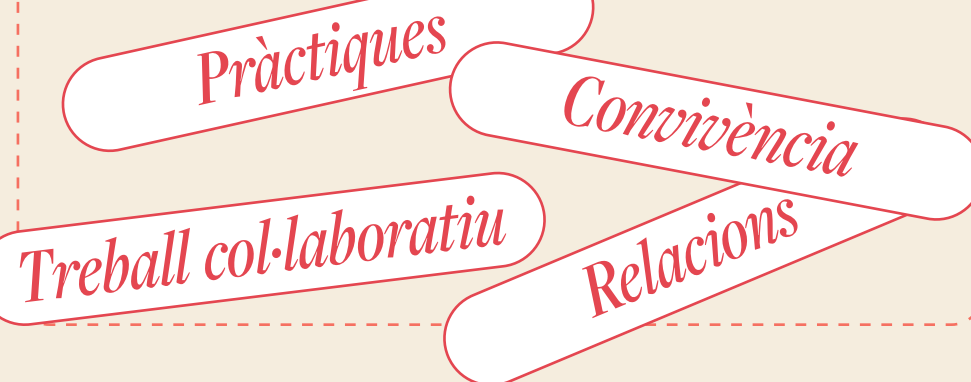
Tens una base sòlida per acompanyar joves en el respecte, la diversitat i una perspectiva inclusiva. Pots ser referent en el teu espai i ajudar a promoure bones pràctiques.

De 7 a 13 punts. Nivell mitjà, amb marge de millora.

Tens actituds positives i ets sensible amb el tema, però pots aprofundir-hi més. Et recomanem ampliar coneixements i revisar possibles biaixos a través de l'apartat de recursos d'aquesta guia i del SAI LGTBI del Bages o de Manresa.

De 0 a 6 punts o puntuació negativa. Cal formació i revisió.

Hi ha mancances importants a l'hora d'acompanyar la diversitat. Et convidem a formar-te, revisar materials, consultar protocols i contactar amb el SAI LGTBI del Bages o de Manresa per demanar informació i formació.

4.3. EINES I ESTRATÈGIES PER PREVENIR L'LGTTBI-FÒBIA AL CENTRE EDUCATIU

a) A l'aula: pràctiques inclusives del professorat

- **Llenguatge inclusiu:** fer servir formes no sexistes i inclusives (ex. *alumnat, companyes i companys, persones, parelles*).
- **Currículum diversificat:** introduir referents LGTBI+ a totes les àrees (literatura, ciències, història...) per visibilitzar les aportacions i realitats de persones LGTBI+.
- **Exemples i activitats:** quan es parla de relacions afectives, famílies, identitats, etc., incloure la diversitat com una part natural de la realitat social.

b) Gestió del grup i la convivència

- Tolerància zero a comentaris LGTBI-fòbics, bromes o actituds excloents. Fer-ho de manera educativa però clara, per marcar els límits.
- Revisar i reforçar les normes de convivència perquè incloguin explícitament la protecció contra la discriminació per raó d'orientació sexual, identitat, expressió de gènere o característiques sexuals.

- Crear espais segurs (de manera simbòlica i/o real), en què qual-sevol adolescent pugui expressar-se sense por de rebre discriminació.

c) Treball col·laboratiu amb l'equip docent

- Promoure comissions o equips de treball sobre coeducació i diversitat sexual i de gènere.
- Compartir recursos, experiències i casos per establir protocols i accions conjuntes.
- Fer servir les tutories com a espai clau per abordar aquestes temàtiques de manera planificada.

d) Relació amb famílies i entorn

- Incorporar la diversitat familiar i de gènere en les comunicacions i activitats amb les famílies.
- Establir col·laboracions amb entitats/grups/persones LGTBI+ del territori, que poden fer xerrades, tallers o assessorament (serveis com el SAI Manresa o el SAI Bages, entitats o grups locals, etc.).

Indicacions per a la detecció i l'actuació davant l'LGTBI-fòbia

A l'apartat 3.2 s'han desenvolupat les formes de discriminació que preveu la Llei 13/2025, de 29 de desembre, dels drets de les persones LGBTI i l'erradicació de l'LGTBI-fòbia. En aquest apartat, identificarem les diferents dimensions des de les quals es poden expressar aquestes discriminacions.

L'LGTBI-fòbia no es manifesta només en actes explícits de violència o discriminació, sinó que adopta múltiples formes que poden passar desapercebudes si no es coneixen. Es pot expressar de manera **cognitiva**, a través de pensaments, creences o elaboracions teòriques que deslegitimen les identitats LGBTI+. També pot aparèixer en l'àmbit **afectiu**, com sentiments de rebuig, incomoditat o menyspreu cap a persones LGBTI+. En l'àmbit **conductual**, es manifesta en accions, actituds o comentaris discriminatoris, sigui de forma directa sigui subtil. Hi ha també una dimensió **interioritzada**, quan la mateixa persona LGBTI+ assumeix com a veritat els discursos discriminatoris

i això n'afecta l'autoestima i el benestar. Finalment, cal tenir present l'**L-GTBI-fòbia institucional**, que es produeix quan les estructures, normes o pràctiques de les institucions perpetuen la desigualtat, sigui per acció o per omissió. Conèixer aquestes formes ens ajuda a identificar-les, visibilitzar-les i actuar-hi amb eficàcia.

Els aspectes afectius i interioritzats són especialment importants i sovint són els que hem de treballar més en l'àmbit educatiu, ja que no sempre són visibles, però tenen un impacte emocional profund i condicionen el procés d'autoacceptació, relació i participació de les persones LGBTI+ en els espais educatius.

Davant d'una situació d'LGTBI-fòbia, és essencial intervenir de manera activa per **aturar la discriminació, abordar el cas, reparar el dany i prevenir futures situacions**. La resposta ha de ser col·lectiva, planificada i amb una mirada transformadora.

ATURAR

ABORDAR

REPARAR

PREVENIR

5.1. FASES D'ACTUACIÓ

El *Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu*, de la Generalitat de Catalunya, defineix les diverses fases d'actuació:

Sensibilització i prevenció

La prevenció és clau i implica **tots els agents de la comunitat educativa**:

- Professorat
- Alumnat
- Famílies
- Personal d'administració i serveis (consergeria, neteja, manteniment, secretaria, etc.)

Accions preventives recomanades:

- Formació específica en diversitat sexual, afectiva i de gènere.
- Revisió del llenguatge i materials educatius.
- Visibilització de referents LGBTI+ positius.
- Normes de convivència explícites contra l'LGTBI-fòbia.
- Campanyes, tallers i activitats transversals.

Treballar la **prevenció** és fonamental perquè contribueix a crear entorns educatius segurs, inclusivament i lliures de discriminació. Ara bé, no podem perdre de vista que vivim en una societat estructuralment masclista, LGBTI-fòbica, racista, capacitista i classista, entre altres sistemes opressius, i que aquestes opressions poden estar arrelades en les relacions, els discursos

i les pràctiques quotidianes dins dels centres educatius així com a la societat en general. Això vol dir que encara que treballem la sensibilització i la prevenció, és probable que ja s'estiguin produint situacions de discriminació i desigualtat. Per tant, la tasca preventiva no pot ser entesa com una etapa prèvia i desvinculada de l'abordatge de casos, sinó com una acció simultània, contínua i sistèmica, que cal integrar en el dia a dia del centre educatiu. **Sensibilitzar i formar, alhora que es detecta i s'intervé**, és una forma coherent i transformadora de treballar pel benestar del jovent i per una educació realment equitativa i inclusiva.

En aquest marc, és imprescindible **posar al centre la persona que ha rebut o rep discriminació**. Això implica no només acompanyar-la emocionalment, sinó també **preguntar-li què necessita, què vol fer amb la situació i respectar els seus temps i decisions**. La intervenció ha d'estar adaptada a cada cas, preservar l'anonimat i evitar processos revictimitzadors, és a dir, evitar exercir una violència addicional a conseqüència d'intervencions que qüestionen la persona que ha experimentat una discriminació o a qui fan repetir el discurs davant de diferents professionals. Una acció preventiva real ha de partir del reconeixement del patiment, de l'escolta activa i de la construcció d'espais en què les persones joves LGBTI+ puguin expressar-se lliurement i sentir-se protegides.

Detecció

Detectar a temps és fonamental. És important tenir **indicadors clars** i una **actitud crítica i oberta** per percebre situacions de desigualtat, exclusió i discriminació, explícites o subtils, ja que d'altra manera ens passaran desapercibudes conductes que poden arribar a tenir un impacte negatiu en les persones joves.

Algunes eines i indicadors útils:

- Conductes hostils o de menyspreu.
- Ús de llenguatge LGTBI-fòbic.
- Aïllament d'un/a alumne/a o comentaris constants sobre la seva expressió, identitat de gènere o orientació sexual.
- Impacte emocional visible: ansietat, absències reiterades, baix rendiment, etc.

També cal recordar que **les víctimes no sempre són persones LGTBI+**: qualsevol persona del centre que s'aparti de la norma de gènere o afectiva pot experimentar aquest tipus de violència, per exemple una professora amb una expressió de gènere masculina, i cal donar-hi resposta.

Valoració

Quan es detecta un cas, cal una persona o grup de persones que s'en-carreguin de fer-ne una **valoració acurada i exhaustiva**:

- L'equip de valoració hauria d'estar format per **persones amb sensibilitat i coneixement del tema**, que **no estiguin implicades gaire directament** amb cap de les parts, especialment la que ha exercit la discriminació.

- Exemple: si el professor té una amistat amb la persona agressora, hi ha un conflicte d'interessos.
- S'ha de garantir **l'anonimat i la confidencialitat** durant tot el procés per no agreujar el dany.
- Per evitar que hi hagi més dany, és molt important eludir la revictimització perquè no creixi el conflicte.

Preguntes clau per valorar una situació (inspirades en *L'LGTBI-fòbia entre infants i adolescents. Una problemàtica social a resoldre*):

- Qui hi està implicat?
- Quina o quines han sigut les actituds de discriminació?
- Quin impacte ha tingut?
- Quina és la intenció o motivació aparent?
- Quin context social envolta la situació?
- És una acció puntual o un patró que s'ha repetit?
- Quin abast o impacte ha tingut?

Intervenció

La intervenció ha de tenir una mirada global: **no només acompanyar la víctima**, sinó també intervenir sobre les actituds i estructures que permeten o perpetuen l'LGTBI-fòbia.

Àmbits d'intervenció:

- Alumnat agressor
- Alumnat víctima
- Professorat agressor
- Professorat víctima
- Còmplices
- Grup classe
- Famílies
- Claustre

Principis bàsics:

- Fer pedagogia, no només sanció.
- Proporcionar espais segurs i de reparació per a la persona que ha rebut l'LGTBI-fòbia.
- Fer un seguiment de les mesures adoptades i l'estat de la víctima.
- Conèixer els serveis públics de derivació: SAI LGTBI Comarcal del Bages o de Manresa (segons el municipi), Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV).

5.2. RECOMANACIONS GENERALS

- **Abordar les situacions amb rapidesa i claredat.** Actuar amb agilitat transmet que la discriminació no és tolerada, i protegeix la víctima. La inacció pot ser percebuda com a complicitat. Cal una resposta clara, respectuosa i alineada amb els protocols del centre.
- **No treballar aquests temes només de forma reactiva.** La prevenció i la sensibilització han de ser una part transversal i estructural del projecte educatiu del centre, no una resposta puntual davant d'un cas concret.
- **Evitar les "intervencions de passadís".** Les situacions d'LGTBI-fòbia requereixen espais formals, segurs i amb intencionalitat pedagògica. No banalitzem el que pot tenir un gran impacte emocional per a la persona afectada.
- **No caure en tabarres argumentatives.** Sovint, no es tracta de convèncer des de la raó, sinó de connectar des de l'emoció, l'empatia i l'experiència vital. Escoltar, generar vincles i oferir espais per expressar-se són estratègies més efectives que una confrontació racional.
- **No minimitzar situacions aparentment lleus.** Els comentaris, bromes o actituds LGTBI-fòbiques poden tenir un impacte profund. Cal visibilitzar-los i abordar-los sempre.
- **Documentar els fets i les actuacions realitzats.** Això permet fer seguiment, protegir les persones implicades i tenir eines en cas de necessitar suport extern.
- **Fer seguiment posterior de la intervenció.** No n'hi ha prou d'actuar un cop: cal comprovar com se sent la persona afectada, com evoluciona el grup i si les mesures han estat eficaces.
- **Incorporar la mirada interseccional.** Les opressions no actuen de forma aïllada: el gènere, la raça, l'orientació sexual, la classe social o la diversitat funcional poden interactuar i generar situacions de violència més complexes.
- **Formar de manera continuada tots els agents del centre.** No només el professorat, sinó també el personal administratiu i de serveis han de tenir eines per identificar la discriminació i actuar-hi.

- **Binarisme de gènere:** construcció social i occidental que categoritza de manera dicotòmica les activitats, els comportaments, les emocions, l'anatomia, etc. de les persones en dos gèneres: el masculí i el femení.
- **Capacitisme:** forma de discriminació cap a les persones considerades discapacitades o amb diversitat funcional. Es pot manifestar mitjançant la infravaloració o exclusió de les persones amb capacitats diverses en tots els àmbits (social, cultural, mèdic, comunitari...).
- **Característiques sexuals:** les característiques físiques de cada persona relacionades amb l'anatomia sexual, els òrgans reproductors, els patrons hormonals, els patrons cromosòmics i altres característiques sexuals secundàries que es desenvolupen durant la pubertat.
- **Cisgènere:** concepte que inclou les persones que s'identifiquen amb el gènere que se'ls va atribuir quan van néixer segons el seu sexe biològic. Concepte utilitzat en contraposició al concepte *transgènere* (trans*).
- **Cisheteronormativitat:** creença i estructura social que sustenta que totes les persones són cisgènere i heterosexuales fins que demostrin el contrari.
- **Classisme:** és la discriminació que es produeix en funció de la classe social. Es tracta d'un prejudici que fa que membres de grups socials privilegiats pretenguin frenar les oportunitats o tinguin un concepte desfavorable d'aquelles persones de grups socials menys afavorits.
- **Estereotip:** és la idea o concepte bàsic estandarditzat que es té d'una persona, col·lectiu o país i sol tenir un caràcter negatiu, ja que simplifica al mínim els trets de l'objecte observat. Els estereotips de gènere esperen que nens i nenes, ja des de petits, s'adaptin al rol de gènere que se'ls ha assignat en néixer en funció del seu sexe biològic.
- **Expressió de gènere:** fa referència a com una persona expressa el seu gènere i està basat en els rols tradicionals atribuïts a ser dona o home; inclou la manera de vestir i el comportament: femení o masculí.
- **Gènere:** conjunt de característiques d'origen cultural relatives a patrons de comportament i d'identitat sobre la base de les quals s'estableix socialment la distinció entre homes i dones. No és estàtic ni innat, sinó que és una construcció sociocultural que ha anat variant i pot variar al llarg del temps. No s'ha de confondre amb el sexe.
- **Identitat de gènere: autoconcepció** del gènere de la persona. Té a veure amb la identificació de les persones i amb els rols que socialment s'atribueixen a homes i dones; no ha de coincidir necessàriament amb el sexe biològic de la persona, i no té res a veure amb l'orientació sexual i afectiva.

- **LGTBI+:** sigles que corresponen als termes següents:
  - * **L (lesbiana):** dona que sent atracció sexual o afectiva per altres dones.
  - * **G (gai):** home que sent atracció sexual o afectiva per altres homes.
  - * **T (trans*/transgènere/transsexual):** persona que té una identitat de gènere que no coincideix amb la que se li havia assignat en néixer, només tenint en compte els seus genitals. Aquí s'inclouen les persones de gènere no binari (persones que no s'identifiquen amb les categories home-dona).
  - * **B (bisexual):** persona que sent atracció sexual o afectiva per persones de tots els gèneres.
  - * **I (intersexual):** persona que té un conjunt de variacions en característiques sexuals que no encaixen completament amb la noció estàndard i binària de mascle-femella.
  - * **+ (símbol):** representa la inclusió de les múltiples diversitats en relació amb l'expressió, la identitat i la preferència sexual (gènere fluid, no binari, asexual, pansexual, *queer*...).

- **Identitats dissidents:** persones que s'identifiquen amb identitats que es troben fora de la norma de la cisheterosexualitat (totes les identitats que no són homes i dones cis).
- **Interseccionalitat i eixos d'opressió:** aquest concepte sorgeix en el si del feminisme negre nord-americà —de la mà d'autores com Kimberlé Crenshaw (1989)— amb la voluntat de comprendre la situació de discriminació i desigualtat estructurals que experimentaven les dones negres des d'una perspectiva feminista i antiracista. Actualment, el terme s'ha expandit i s'utilitza per mostrar com diferents eixos de desigualtat —com el gènere, la raça, la classe social, l'orientació sexual, la diversitat funcional o l'edat, entre d'altres— estan relacionats entre si i configuren formes concretes de discriminació i desigualtat (Rodó-Zárate, 2022).
- **LGTBI-fòbia:** conjunt d'actituds, creences, comportaments i pràctiques discriminatòries o hostils envers persones lesbianes, gais, bisexuals, trans*, no binàries, asexuals, intersexuals i altres dissidències, que es basa en prejudicis sobre la diversitat sexual i de gènere.
- **Llenguatge inclusiu:** manera d'expressar-se, tant oralment com per escrit, que vetlla per no reproduir discriminacions i perpetuar estereotips de gènere.
- **Masclisme:** idees, actituds i pràctiques basades en una atribució cultural apresa de superioritat de l'home, com a mascle, sobre la dona. Alguns exemples serien el menyspreu més o menys evident o socialment acceptat cap a la dona, la valoració de les dones a través dels seu aspecte físic o per la relació que tenen amb algun home o per l'ús del llenguatge, etc.

- **No binària:** persona la identitat de gènere de la qual no es troba en els espectres de gèneres binaris (masculí/home i femení/dona).
- **No normatiu:** és tot allò que surt de la norma hegemònica (el que veiem com a “normal” i “natural”). Per exemple, els cossos grassos, en cadira de rodes, cossos trans*, etc.
- **Orientació/Preferència sexo-afectiva:** tendència d’una persona a sentir una atracció afectiva i sexual per una altra persona o persones. S’acostuma a parlar d’orientacions sexuals diferents: l’heterosexualitat, l’homosexualitat i la bisexualitat, malgrat que n’hi ha d’altres.
- **Patriarcat:** és un sistema d’organització social i cultural en el qual la totalitat de les relacions socials estan estructurades pel domini de l’home. La seva ideologia inclou una valoració desigual entre homes i dones, que estableix que ells són superiors i elles inferiors.
- **Perspectiva de gènere:** és una aproximació crítica a la realitat que posa l’atenció en la construcció de la categoria de gènere, les relacions de poder i les desigualtats entre persones. La perspectiva de gènere és una mirada de tipus intel·lectual i polític que persegueix l’objectiu de conscienciar la ciutadania per a la superació de les desigualtats per raó de gènere.
- **Queer:** és un terme manllevat de l’anglès que reivindica la dissidència de les normes de gènere i sexualitat imposades per la societat.

- **Racisme:** qualsevol forma d’exclusió, segregació, discriminació o agressió a les persones per motiu del seu origen ètnic o nacional, pel color de la pell, per creences religioses, pràctiques culturals o de qualsevol altra mena.
- **Sexe biològic:** terme que acostumem a fer servir per definir les característiques sexuals primàries i secundàries del nostre cos. Tot i que tradicionalment s’ha diferenciat el sexe en dues categories oposades (femella i mascle), la realitat és que el sexe comprèn diverses característiques, que tampoc no són binàries (intersexuals).
- **Sexisme:** és la discriminació basada en el sexe de la persona que l’experimenta (serien tipus de sexisme el masclisme i l’LGTBI-fòbia, que discriminen les dones davant dels homes o les persones LGTBI+ envers les que no ho són).
- **Violència masclista:** és aquella que s’exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d’un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones (patriarcat) i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, té com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l’àmbit públic com en el privat.

7. Serveis i recursos

	SERVEI	TEMA	QUÈ OFEREIX	CONTACTE
7.1. SERVEIS DE REFERÈNCIA EN ATENCIÓ I ACOMPANYAMENT LGTBI+	SAI LGTBI Bages	LGTBI	Atenció, informació i assessorament comarcal a persones LGTBI+, entorn i professionals en matèria de diversitat afectiva, sexual i de gènere. Horari: dl. - dv. 9 h - 14 h / Dl. 15.30 h - 18 h	☎ 93 693 03 63 ✉ sai@ccbages.cat 📍 Muralla Sant Domènec, 24, 08241 Manresa
	SAI LGTBI Manresa	LGTBI	Atenció, informació i assessorament municipal a persones LGTBI+, entorn i professionals en matèria de diversitat afectiva, sexual i de gènere. Horari: dl. - dv. 9 h - 14 h / Dl. i dj. 15 h - 19 h	☎ 93 875 23 10 ✉ sai@ajmanresa.cat 📍 C/ de la Canal, núm. 6, 1r, 08241 Manresa
7.2. ALTRES SERVEIS	ÀMBIT SALUT	UNITAT DE TRÀNSIT – Catalunya Central	Salut trans*	Atenció integral a persones trans i no-binàries (mèdica, psicològica, social). ☎ 93 874 81 78 ✉ transit.cc.ics@gencat.cat 📍 CAP Bages. C/ Soler i March, 6, 3era planta, 08242 Manresa
		Tarda Jove	Salut sexual joves	Consultes de salut sexual i reproductiva per a joves < 25 anys (sense cita prèvia, els dimecres de 15 h a 19 h). ☎ 93 874 81 78 ☎ 634 28 34 61 (per a consultes) 📍 3a planta del CAP Bages. C/ Soler i March, 6, 3a planta, 08242 Manresa

		SERVEI	TEMA	QUÈ OFEREIX	CONTACTE
7.2. ALTRES SERVEIS	ASSESSORAMENT A JOVES	Espai Èmfasi	Salut emocional joves	Servei d'assessorament emocional que té com a propòsit dur a terme accions que permetin millorar el benestar emocional de les persones joves de la comarca del Bages (12-35 anys).	<ul style="list-style-type: none"> ☎ 93 877 13 60 ☎ 670 22 81 58 ✉ salutbages@oficinajove.cat 📍 C/ de Sant Blai, 14, 08241 Manresa
		SexConsulta'm	Consultori sexualitat	SexConsulta'm és un servei pensat per atendre les necessitats de les persones joves d'entre 12 i 35 anys en matèria de sexualitat, identitat de gènere i altres qüestions relacionades, de forma anònima i confidencial.	Formulari:
	VIOLÈNCIES	USAV	Violències	Unitat d'acollida i coordinació davant de situacions de violència en alumnat.	<ul style="list-style-type: none"> ☎ 900 92 30 98 ✉ usav.educacio@gencat.cat
		Oficina d'Igualtat de Tracte i No-Discriminació	Violències	Assessorament i suport davant discriminacions i delictes d'odi.	<ul style="list-style-type: none"> ☎ 93 857 40 00 📍 C/ del Foc, 57, edifici A, 08038 Barcelona

		SERVEI	TEMA	QUÈ OFEREIX	CONTACTE
7.2. ALTRES SERVEIS	ENTITATS I ASSOCIACIONS	ACATHI	LGBTI+ Migració	Suport a persones migrades/refugiades LGTBI en situació de vulnerabilitat.	<ul style="list-style-type: none"> ☎ 93 193 13 53 ✉ acathi@acathi.org 📍 C/ Muntaner, 34, ent. 1, 08011 Barcelona
		SIDASTUDI	Sexualitats, diversitat sexual i de gènere i diversitat funcional	Educació, formació i accions al carrer. Serveis gratuïts d'atenció per a joves, assessorament per a professionals i recursos pedagògics online.	<ul style="list-style-type: none"> ☎ 93 268 14 84 ✉ sidastudi@sidastudi.org 📍 C/ Om 3-7, esc. 1, local 20, 08001 Barcelona
		Cooperativa Candela	Prevenció de violències de gènere (ESI, coeducació, feminisme interseccional i perspectiva de gènere)	Formació i sensibilització, acompanyaments, assessoraments i recursos.	<ul style="list-style-type: none"> ☎ 93 179 70 92 ✉ info@candela.cat 📍 C/ Trafalgar, 48. Local 2 interior, 08010 Barcelona 📷 @candelacooperativa
		FLG – Famílies LGTBI	Famílies LGTBI+	Suport i defensa de drets de famílies LGTBI.	<ul style="list-style-type: none"> ☎ 645 31 88 60 ✉ familieslg@familieslg.org 📍 C/ Comte Borrell, 22, 0815 Barcelona

7.3. RECURSOS PEDAGÒGICS I LECTURES RECOMANADES

7.3.1 Recursos bibliogràfics i guies

DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE

- Associació Candela (2021). *Desviades*. Consell de la Joventut de Barcelona: Guia per a desmuntar el sistema sexe: gènere.

- Fisher, O i F. (2019). *Guía de supervivencia para adolescentes trans*. Barcelona: Bellaterra.

- Martínez-Hernández, C., Pardo, T. (2019). *El plaer de trencar la norma*. SIDA STUDI.

- Cela, J. i Cela, X. (2020). *Bruna: Una mirada trans*. Barcelona: La Galera.

SEXUALITAT

- Checa, C., Elvira, N., Morero, A. (2019). *Tot el que necessites saber sobre sexualitat*. Barcelona: Rosa dels Vents.

- Elvira, N. i Morero, A. (2018). *Oh my goig*. Barcelona: Grup Editorial 62.

- Machlus, S. J. (2019). *La palabra más sexy es sí. Una guía para el consentimiento sexual*. Madrid: Vergara (Ediciones B).

- Pardo, T., Cundines-Antelo, S. (2019). *Plaers que obren mons*. SIDA STUDI.

INTERSECCIONALITAT I JOVES

Coll-Planas, G., Rodó-Zárate, M., García-Romeral, G. (2021). *Mirades polièdriques*. UVic i UOC: Guia per l'aplicació de la interseccionalitat en la prevenció de violències de gènere en joves.

PREVENCIÓ DE VIOLÈNCIES MASCLISTES I LGTBI-FÒBIQUES

Associació Candela, Aleman-Calatayud, M. (2023). *Guia pedagògica de prevenció i sensibilització contra les violències masclistes i LGTBI-fòbiques*. Mancomunitat la Plana.

LLENGUATGE INCLUSIU

Unitat de Feminismes i LGTBI i CIO de l'Ajuntament de Manresa. (2021). *Guia per utilitzar un llenguatge inclusiu*. Ajuntament de Manresa.

7.3.2 Altres recursos

La Lore:

Consultori/Servei gratuït de suport per a joves sobre relacions, gènere, sexualitat i diversitat sexual.

Colònies Bandada:

Espai per a joves amb gèneres i sexualitats diverses.

ONG SIDA STUDI:

Dinàmiques per a treballar amb persones adolescents al voltant de la sexualitat, els cossos, emocions i sentiments i cures.

8.

Referències bibliogràfiques

- Candela i Coeducació (2018). *Desaprenent. Una mirada feminista a l'etapa de secundària*.
- Chrysallis. Associació de Famílies de Menors Trans* (2021). *Guia per a docents. Educació en diversitat i igualtat*.
- Coll-Planas, G., Vidal, M. (2013). *Dibuixant el gènere*. Barcelona: Edicions 96.
- Euforia Famílies Trans-Aliadas (2022). *Guia d'acompanyament respectuós. Infància i joventut trans. Àmbit educatiu*.
- Fisher, O i F. (2019). *Guia de supervivència para adolescentes trans*. Barcelona: Bellaterra.
- Generalitat de Catalunya, Departament de Drets Socials (2022). *Joves i mirades diverses. Guia per a una educació afectivosexual amb mirada interseccional*.
- Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació (2023, desembre). *Protocol per a l'atenció i l'acompanyament de l'alumnat transgènere als centres educatius*.
- Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació (2024, juliol). *Protocol d'actuació davant de qualsevol tipus de violència en l'àmbit educatiu*.
- Rodó-Zárate, Maria (2022). *Revista Idees*: <https://revistaidees.cat/interseccionalitat-conceptualitzacio-aplicacio-i-reptes/>

Amb la col·laboració de:

